

§ 177

Dnr 2026-000152

Remissvar - Förslag till författningsändringar till följd av EU:s reviderade avloppsvattendirektiv

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen beslutar att Laholms kommun lämnar följande synpunkter på remissen:

Laholms kommun ser i huvudsak positivt på föreslagna författningsändringar eftersom det medför viktiga åtgärder för att minska utsläpp av mikroföroreningar och generellt förbättra vattenkvaliteten. Naturvårdsverkets förslag bedöms vara på en miniminivå utifrån EU-direktivets krav vilket är positivt. Det reviderade avloppsdirektivet och därmed också de föreslagna författningsändringarna innebär dock stora förändringar för kommunerna både i egenskap av VA-huvudman och verksamhetsutövare men även i egenskap av tillsynsmyndighet. Laholms kommun vill därför särskilt uppmärksamma behovet av vägledning från centrala myndigheter. Det är viktigt att myndigheterna i god tid inför att nya krav börjar gälla kan ge vägledning till kommunerna samt i ett tidigt skede inleder dialog med berörda parter för att klargöra mer i detalj vilken vägledning det finns behov av.

Ändringar i 5 kap. miljöbalken

Det är positivt med föreslagna ändringar i miljöbalkens 5 kap. om att inom ramen för vattenförvaltningen bedöma risker, och i åtgärdsprogrammen ta in lämpliga åtgärder för att hantera de risker som utsläpp av avloppsvatten medför. Eftersom åtgärderna i åtgärdsprogrammen vanligtvis endast berör administrativa åtgärder anser dock Laholms kommun att det är viktigt med ännu tydligare uppföljning av de administrativa åtgärderna i åtgärdsprogrammet. Detta så att det säkerställs att även faktiskt åtgärder som krävs för att följa miljökvalitetsnormerna vidtas av kommuner och andra myndigheter.

Avloppsplaner

Laholms kommun delar bedömningen att det är lämpligt att Naturvårdsverket får ansvar för att genomföra riskbedömning och förteckna de avloppstätorter som får krav att ta fram avloppsplaner. Då informationsinhämtningen troligtvis behöver påbörjas snarast vill Laholms kommun framföra att det är av största vikt att naturvårdsverket i ett tidigt skede för dialog med berörda kommuner

om hur informationsinhämtning kommer att ske samt vilka uppgifter som kommunerna ska tillhandahålla för att riskbedömning och förteckning ska kunna tas fram.

Det framgår inte om och hur förhållandet mellan avloppsplaner och vattentjänstplaner enligt lagen om allmänna vattentjänster kommer att regleras. Laholms kommun ser ett behov av att det görs en översyn av om kraven på vattentjänstplan (enligt lagen om allmänna vattentjänster) behöver justeras när kraven på avloppsplaner träder i kraft. Bland annat bör det säkerställas att det är tydligt vilka uppgifter som ska finnas i respektive styrdokument alternativt om samtliga uppgifterna kan finnas med i en och samma plan. Kraven på översyn/aktualitetsprövning är enligt avloppsdirektivet samt lag om allmänna vattentjänster olika för avloppsplan och vattentjänstplan. För att möjliggöra samordning och effektiv hantering av kommunernas styrdokument kopplat till vatten och avlopp anser Laholms kommun att det bör övervägas att ändra kraven på aktualitetsprövning av vattentjänstplan, så att samma intervall för aktualitetsprövning gäller för båda planerna.

Tertiär och kvartär rening samt områdesförteckningar

Laholms kommun anser att kriterierna för riskbedömning måste vara tydliga och nationellt samordnade så att rättsosäkerhet för den lokala va-huvudmannen undviks. Vid införande av kvartär rening anser Laholms kommun att även en 20-procentig kapitalandel samt löpande driftskostnader blir en tung börda för VA-abonenterna och att producentansvaret därför bör täcka större del av de faktiska kostnaderna. Det är också viktigt att finansieringen av resterande del snarast utreds på nationell nivå och Laholms kommun ser ett behov av ett starkt statligt stöd. Vidare krävs tydlig vägledning från Naturvårdsverket för att säkerställa en rättssäker och effektiv implementering av de nya kraven.

Enligt förslag till ny avloppsförordning får tillsynsmyndigheten för ett avloppsreningsverk som träffas av kraven på rening av mikroföroreningar, under vissa förutsättningar och efter förslag från verksamhetsutövaren besluta om alternativa indikatorämnen för att beräkna minsta procentuell reduktion. Laholms kommun ställer sig tveksamma till att det inom tillsynsmyndigheterna kommer finnas tillräcklig kompetens för att bedöma dessa frågor, åtminstone i ett inledande skede, och ser därför en stor risk för ojämlika bedömningar. För att få rättssäkra bedömningar och därmed likartade krav i hela landet bör det istället övervägas att dessa beslut ska fattas av tillståndgivande myndighet alternativt av naturvårdsverket. Om

besluten ska fattas av tillsynsmyndighet krävs omfattande tillsynsvägledning för vilka alternativa indikatorämnen som kan ge tillförlitligt resultat för att bedöma kravefterlevnad.

Energineutralitet och energikartläggningar

Laholms kommun är positiv till målet om energineutralitet till 2045 men understryker att de tekniska investeringarna för biogasproduktion och värmeåtervinning måste vara kostnadseffektiva.

Verksamheter ska förbehandla icke-hushållspillvatten

Laholms kommun ser i grunden mycket positivt på kraven på förbehandling av icke-hushållspillvatten samt tydligare krav på att icke-hushållspillvatten inte får innebära negativ påverka på en allmän VA-anläggning. Kommunen ser dock även här ett stort behov av vägledning, framför allt till de verksamheter som kommer påverkas av kravet. Det behövs också förtydligande till verksamheter, VA-huvudmän och tillsynsmyndighet om hur kraven (enligt 3 kap 19-20 §§ i förslag till ny avloppsförordning samt förslag till 22a § i lagen om allmänna vattentjänster) ska börja tillämpas på de verksamheter som redan idag leder icke-hushållspillvatten till allmänna VA-anläggningar.

Undantag från vattenförvaltningens icke-försämringskrav

Laholms kommun har förståelse för att det kan finnas ett behov av undantag från icke-försämringskravet men anser att stor restriktivitet är en självklarhet. Tydlig reglering är därför viktigt. Laholms kommun anser i och med detta att föreslagen ändring av 4 kap vattenförvaltningsförordningen är allt för otydligt formulerad, bland annat då flera formuleringar är desamma i 11 och 12 §§. Laholms kommun skulle önska ett förtydligande om befintlig reglering kring vilka statusklassningar och hur mycket dessa kan tillåtas försämrats kommer gälla även reningsverken. Det framgår inte heller om samtliga kvalitetsfaktorer får lov att påverkas negativt eller om det endast är vissa.

Reningsverk i avloppstötter 1 000–1 999 pe omfattas av krav på att lämna miljörapport

Kravet på miljörapportering för avloppsreningsverk som betjänar avloppstötter med belastning motsvarande 1 000 pe eller mer kommer innebära en större administrativ börda gällande detaljerad rapportering. Det är oklart vilka uppgifter som ska ingå i miljörapporten för de anmälningspliktiga avloppsreningsverken men för att kunna rapportera uppgifter behöver det först säkerställas att

rätt underlag finns för ett helt verksamhetsår. Laholms kommun önskar därför snarast förtydligande angående miljörapportens omfattning samt övergångsbestämmelser.

Ärendebeskrivning

I slutet av 2024 röstades ett reviderat avloppsdirektiv (2024/3019) igenom i EU som officiellt trädde i kraft 1 januari 2025. Senast 31 juli 2027 ska direktivet vara infört i svensk lagstiftning och Naturvårdsverket har fått i uppdrag av regeringen att analysera direktivet och lämna förslag på författningsändringar som är nödvändiga för att genomföra direktivet. Naturvårdsverkets förslag till författningsändringar är nu ute på remiss och Laholms kommun är en av utvalda remissinstanser. Kommunstyrelsen remitterade förfrågan om yttrande från Klimat-och näringslivsdepartementet till Laholmsbuktens VA AB. Svar har inkommit den 19 maj 2026.

Förändringar i avloppsdirektivet i korthet

Det reviderade avloppsdirektivet utvidgar direktivets tillämpningsområde till mindre tätorter (från 1 000 personekvivalenter (pe)) och med krav om att förebygga utsläpp via dagvatten och bräddningar. Direktivet medför bestämmelser om skärpta reningskrav, nya krav på energieffektivisering och minskade växthusgasutsläpp samt utökade krav på rapportering och att tillgängliggöra information till allmänheten. Dessutom tillkommer krav på att övervaka mikroföroreningar, mikroplast och så kallade folkhälsoparametrar. Avloppsdirektivet inför också ett nytt producentansvar för läkemedel och kosmetika, vilket ska finansiera rening av mikroföroreningar.

Föreslagna författningsändringar

Naturvårdsverkets utgångspunkt har varit att inte ställa högre krav i svensk lagstiftning än vad som är nödvändigt för att följa det nya avloppsdirektivet. Lagförslagen innebär nya bestämmelser och ändringar i miljöbalken och lagen om allmänna vattentjänster, en ny förordning om avloppsvatten från tätbebyggelse, en ny förordning om producentansvar för rening av avloppsvatten från tätbebyggelse samt ändringar i befintliga förordningar.

Påverkan för Laholms kommun

Förändringarna i avloppsdirektivet och föreslagna författningsändringar innebär konsekvenser för Laholms kommun utifrån flera olika aspekter. Påverkan sker främst på kommunen i egenskap av VA-huvudman men även som tillsynsmyndighet både för avloppsreningsverk, små avlopp och andra verksamheter som har

processavloppsvatten anslutet till ett kommunalt avloppsreningsverk.

För anläggningar i storleksklassen 10 000 - 150 000 pe, såsom Ängstorps avloppsreningsverk (ca 50 000 pe), föreslås ett gränsvärde för totalkväve på 10 mg/l som årsmedelvärde. Ängstorps avloppsreningsverk uppfyller redan detta krav, men kravet föreslås flyttas från myndighetsföreskrifter till förordningsnivå, vilket medför en minskad flexibilitet vid framtida omprövningar. Det finns även en möjlighet att Ängstorps avloppsreningsverk kan komma att omfattas av skärpta krav på kväverening enligt förslaget, om recipienten bedöms som särskilt känslig eller att recipienten ligger i ett tillrinningsområde till ett känsligt område.

Reningsverk mellan 10 000 och 150 000 pe ska genomgå en riskbedömning senast 2030 för att avgöra behovet av kvartär rening. Det innebär att Ängstorps avloppsreningsverk efter riskbedömning kan omfattas av krav på rening av mikroföroreningar (så som läkemedelsrester etc). Minst 80 procent av de totala kostnaderna för kvartär rening ska täckas av det utökade producentansvaret. Hur de resterande 20 procenten ska finansieras är inte utrett.

För Ängstorps avloppsreningsverk riskerar investeringar i omfattande åtgärder för kvävereduktion att sammanfalla med investeringar för kvartär rening av mikroföroreningar. De skärpta reningskraven kan även medföra flaskhalseffekter i konsult- och entreprenörsledet när många anläggningsprojekt behöver starta samtidigt.

Ängstorps avloppsreningsverk med tillhörande ledningsnät kommer enligt förslaget omfattas av krav på energikartläggningar vart fjärde år med start 2032. Krav på åtgärder för energieffektivisering kan därefter komma att ställas för att Sverige ska nå det nationella målet om energineutralitet för avloppsreningsverk större än 10 000 pe på till 2045.

Avloppstätorter på över 10 000 pe ska riskbedömas och kan efter det omfattas av krav på att ta fram avloppsplan för att hantera dag- och tillskottsvatten strategiskt. Detta behöver i så fall göras i samverkan med Båstads kommun då avloppstätorten omfattar hela reningsverkets tillrinningsområde. Naturvårdsverket föreslås göra riskbedömningen och ta fram en förteckning över de tätorter som kommer omfattas av kravet på avloppsplaner. För att göra riskbedömningen behöver Naturvårdsverket få tillgång till de

uppgifter som krävs från kommunerna. Idag saknas många gånger den information som krävs för en utförd riskbedömning. Saknas uppgifter som behövs kan framtagande av dessa uppgifter kräva utredning som kan vara resurskrävande för kommunen och VA-bolaget. Det kan inkludera behov av såväl personella resurser med rätt kompetens, ekonomiska resurser och teknisk utrustning för genomförande av undersökningar som krävs.

Förslaget kräver att ledningsnät underhålls med bästa tillgängliga teknik och att bräddningens volym och frekvens redovisas mer detaljerat än tidigare. Arbetet med att minska mängden tillskottvatten är prioriterat, men kräver stora investeringar i ledningsförnyelse. I Laholm finns behov av i princip en fördubbling av förnyelsetakten av ledningsnätet. Detta måste kunna förverkligas om tillskottsvattenmängden och därmed bräddningar från ledningsnätet skall minska.

Förändringarna i direktivet medför mer detaljerade rapporteringskrav även för icke tillståndspliktiga avloppsreningsverk vilket kommer att kräva tid och resurser. Förslaget innebär miljörapportering för Knäreds avloppsreningsverk (>1000 pe). Omfattning av uppgifter som ska rapporteras är ännu inte klarlagt.

För verksamheter som leder sitt processavloppsvatten till en allmän VA-anläggning förtydligas kraven på att avloppsvattnet ska förbehandlas för att säkerställa att detta inte påverkar ledningsnät och avloppsreningsverk negativt samt inte begränsar reningsverkets kapacitet att återvinna resurser (t ex slam). Tillsynsmyndigheten måste minst vart tionde år granska och vid behov vidta åtgärder för att anpassa verksamhetens villkor eller förelägganden om försiktighetsmått för att följa kraven. Detta kan leda till ett ökat behov av miljötillsyn och därmed även ökade tillsynsavgifter för verksamheterna.

Författningsändringarna kan även komma innebära ytterligare administrativa arbetsuppgifter för kommunen och VA-bolaget. Bland annat ställs krav på att tillgängliggöra information till allmänheten om uppsamling och rening av avloppsvatten. Återrapportering av avloppsdirektivets genomförande kommer även fortsättningsvis göras av naturvårdsverket som i sin tur inhämtar uppgifter från kommunerna. Merparten av uppgifter som ska samlas in och rapporteras hämtas från reningsverkens miljörapporter men det finns uppgifter i nya avloppsdirektivet som behöver inhämtas från kommunerna på annat sätt. Det är i dagsläget inte fullt klarlagt

hur vissa uppgifter ska inhämtas vilket gör konsekvenserna svårbedömda.

Förslaget avseende kvartär rening bygger på att 80 procent av kostnaderna ska tas av läkemedels- och kosmetikabranschen men oklarhet råder hur det faktiskt ska fungera i praktiken. Det finns därför en risk för att de tillkommande kostnaderna kan komma att överföras på VA-kollektivet. Mot bakgrund av betydande parallella investeringsbehov, inkluderat ett behov av fördubblad förnyelsetakt i ledningsnätet, riskerar åtgärderna sammantaget att leda till kraftiga höjningar av VA-taxan.

Laholms kommun har ett befintligt avtal med Båstads kommun avseende mottagning och behandling av avloppsvatten. Det finns ett behov av en tydlig och långsiktigt säkerställd finansieringsmodell och att juridiska och ekonomiska konsekvenser för mellankommunala avtal hanteras.

Beslutsunderlag

Sammanträdesprotokoll kommunstyrelsens ledningsutskott den 9 juni 2026 § 157.

Förvaltningens tjänsteskrivelse den 25 maj 2026.

Tjänsteskrivelse och yttrande från Laholmsbuktens VA AB, 29 april 2026

Beslutet skickas till

Klimat- och näringslivsdepartementet